

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské / kombinované studium

2009–2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Klára Šimková

Prvotní intervence a výsledky u pohlavně zneužívaných dětí

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part- Time) Studies

2009–2013

BACHELOR THESIS

Klára Šimková

**The primary intervention at children, who have become victims of sexual
abuse**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezentačním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20.03.2013

Klára Šimková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat PaedDr. Lubomíru Bajcurovi, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Tématem předkládané bakalářské práce je prvotní intervence a výsledky u pohlavně zneužívaných dětí, které se staly obětmi trestného činu pohlavního zneužívání. V první, teoretické části práce jsem se pokusila popsat jak problematiku kriminalistickou, tak problematiku psychologickou, týkající se psychického vývoje dětí, rozvoje jejich osobnosti a především rozvoje jejich schopnosti interpretovat prožitý děj a jednání pachatele.

Ve druhé, praktické části práce jsem na základě rozboru vybraných případů, kdy bylo prováděno vyšetřování pro podezření z trestného činu pohlavního zneužívání, hodnotila informační vydatnost a kvalitu jednotlivých výpovědí poškozených dětí. Zaměřila jsem se na odlišnost přístupů vyšetřovatele, které mohou přispět ke zvýšení informační vydatnosti sdělení dítěte.

Klíčové pojmy:

Sexuální kriminalita, sexuální zneužití, syndrom CAN, oběť, ontogeneze myšlení

Annotation

The topic of my bachelor's thesis is the primary intervention at children who have become victims of sexual abuse. In the first, theoretical part of my thesis I was studying the problem from both criminal and psychological points of view, which concerned mental development, development of personality at children and what's more, development of their ability to interpret their own experiences and behaviour of offender.

In the second, practical part of the thesis I was trying to evaluate and comment on the quality of individual testimonies based on the analysis of selected cases during which investigation was conducted for suspicion of sexual abuse. I focused on different approaches of investigators that could contribute to informative abundance of utterances of children.

Key words:

Sexual crime, sexual abuse, syndrom CAN, casualty, ontogeny of thinking

OBSAH

ÚVOD	1
<u>1. TEORETICKÁ ČÁST</u>	3
1.1. PSYCHICKÝ VÝVOJ DÍTĚTE	3
1.1.1. Normální a patologický průběh vývoje způsobený traumatizujícím zážitkem sexuálního zneužití	3
1.1.2. Parafilie a nejčastější typy pachatelů trestných činů sexuálního zneužívání dětí	11
1.1.3. Pachatel pohlavního zneužití	13
1.2. TRESTNÝ ČIN POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ	17
1.2.1. Pohlavní zneužívání	17
1.2.2. Prevence a ochrana obětí	20
1.2.2.1. Orgán sociálně právní ochrany dětí	20
1.2.2.2. Bílý kruh bezpečí	21
1.2.2.3. Fond ohrožených dětí	22
1.2.2.4. Dětské krizové centrum	23
1.3. DÍTĚ JAKO OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU A JEHO VÝSLECH	24
1.3.1. Dokazování mravnostní trestné činnosti	24
1.3.2. Rozsah, charakter a způsob použití dalších důkazních prostředků	26
1.3.3. Specifické důkazní prostředky	27
1.3.4. Demonstrativní pomůcky „Jája a Pája“ a problematika výslechu	28
<u>2. PRAKTICKÁ ČÁST</u>	31
2.1. METODIKA	31
2.1.1. Kazuistika č. 1	31
2.1.2. Kazuistika č. 2	36
2.1.3. Kazuistika č. 3	38
2.2. SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	40
3. ZÁVĚR	42
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	44

ÚVOD

O sexuálním zneužívání dětí se dnes ve sdělovacích prostředcích dovídáme tak často, že tyto zprávy již v mnoha lidech budí negativní reakce. Část čtenářů či posluchačů zpravidla předpokládá, že se jedná jen o další „novinářskou kachnu“, část populace tyto informace raději ani nevnímá, neboť mají pocit, že se jich tato problematika netýká.

Sexuální zneužívání dětí představuje významné, bohužel však jen částečně odhalené a také ne vždy plně doceněné riziko psychického poškození určité části dětské populace. Prolomení bariéry mlčení, strachu či nevědomosti na straně zneužívaného dítěte vyžaduje velmi citlivý přístup. Tato práce vyšetřovatelů bývá mnohdy podceňována, přitom získat si důvěru dítěte, kterému bylo ublíženo a stalo se obětí pohlavního zneužití, není vůbec jednoduché. Děti předškolního věku mnohdy nejsou schopny uvědomit, že jim bylo způsobeno něco, co si k nim žádná osoba dovolit nesmí a těžko hledají slova, kterými to mají popsat. Z tohoto důvodu se užívají metody vyšetřování, které napomáhají obětem pohlavního zneužívání celou věc interpretovat a konkrétně čin popsat tak, aby pro ně připomínání celé události bylo co nejméně stresující a frustrující. Jednotlivé detaily bývají při vyšetřování velice důležité a každý úkon je neopakovatelný.

Důležitá je odborná pomoc při vyšetřování, znalecké posudky z oblasti lékařství a psychiatrie, podrobně ohledané místo činu, kde k události došlo a hlavně citlivý přístup při výslechu dítěte. Každý případ je jedinečný a i pro zkušené vyšetřovatele něčím nový.

Sexuální zneužití vyvolává řadu negativních důsledků u zneužitého dítěte. V první řadě je poškozeno samotným činem, zvláště pak v případech brutálnějších forem sexuálního zneužití. Sekundárně se objeví další negativní důsledky, které zasahují do osobnostního a emocionálního vývoje jedince.

Téma prvotní intervence a výslechu pohlavně zneužívaných dětí jsem si vybrala jako téma své bakalářské práce, neboť jsem zaměstnaná u PČR a doposud jsem při své práci do styku s dítětem, u kterého bylo podezření, že se

stalo obětí pohlavního zneužití, přišla pouze jednou. Byla to velice zajímavá zkušenost, během které jsem postupně přicházela na to, jak složitá komunikace s takovou obětí je a začala jsem se touto problematikou zabývat.

1. Teoretická část

1.1. Psychický vývoj dítěte

1.1.1. Normální a patologický průběh vývoje způsobený traumatizujícím zážitkem sexuálního zneužití

Pod termínem „vývoj“ se všeobecně rozumí proces kvantitativních i kvalitativních změn za předpokladu, že jednotlivá vývojová stadia na sebe navzájem navazují, nelze tedy některé stadium vynechat. V jednotlivých speciálních vědách je pojem „vývoj“ vysvětlován odlišnými způsoby. Podle tvrzení Miloše Havelky například „v biologii pro označení procesů psychofyzického zrání individuí či skupin (druhů), v psychologii pro označení procesů přizpůsobování okolí, pro psychický rozvoj individuí atp.“¹

Psychický vývoj dítěte zahrnuje vznik a postupný rozvoj psychických vlastností a procesů. Jak již bylo naznačeno, změny probíhají v kvantitě i kvalitě a směřují od jednoduchosti ke stále větší složitosti. Psychický vývoj se obecně chápe jako přechod od méně dokonalého k dokonalejšímu, a to až do dospělosti, kdy již má charakter stále většího osamostatňování se. Psychický vývoj neprobíhá plynule, období s mnoha změnami střídají období klidnější (tzv. latence), existují vývojové skoky a fáze stabilizování nově získaného. Pokud nám však jde o pochopení psychického vývoje dítěte v tom nejširším smyslu slova, nestačí porozumět například jen samotnému vývoji dětského myšlení, je potřeba pochopit, že jeho neoddělitelnými součástmi je také jeho motorický vývoj, osvojování si nových dovedností, rozvoj citů, formování sociálních vztahů či přijímání a zvnitřňování (interiorizace) normativních hodnot.

Ve zdravotnické, ale také v pedagogické praxi je pro vzájemnou domluvu o stupni individuálního vývoje dítěte běžně používána standardní periodizace, která se opírá o komplexní pohled na fyziologické parametry, ale i na chování a prožívání. Také pro policejní praxi je tato periodizace

¹ HAVELKA, Miloš. Heslo „Vývoj“. In *Velký sociologický slovník*, II. svazek, Praha, vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1408

východiskem, proto ji v tabulce č.1 uvádím.² Děti, se kterými se při vyšetřování trestných činů pohlavního zneužívání nejčastěji setkáváme, spadají podle této periodizace jednak do předškolního období, do mladšího školního období a do prvního období dospívání (prepubescence a pubescence).

Tabulka č. 1

Název	Věkové rozmezí
1. Prenatální období	Do 9 měsíců před narozením
2. Novorozenecké období	Do 3 měsíců po narození
3. Kojenecké období	3 měsíce až 1 rok
4. Batolecí období	Od 2 do 3 let
5. Předškolní období	Od 3 do 6 let
6. Mladší školní období	Od 6 do 11-12 let
7. Období dospívání	
7. 1. Období prepubescence	Od 11 do 13 let
7.2. Období pubescence	Od 13 do 15 let
7.3. období adolescence	Od 15 do 20-22 let
8. časná dospělost	20 až 25 let
9. střední dospělost	Od 25 až 45 let
10. pozdní dospělost	Od 45 do 60-65 let
11. stáří (časné + vysoké)	Od 60-65 let výše

Pro úplné pochopení toho, co traumatizované, pohlavně zneužívané dítě prožívá, jak vnímá jednání pachatele a zároveň i svou vlastní roli v interakci s pachatelem, toto základní řazení do periodizace lidského průběhu života

² MAREŠ, Jiří. *Vývojové etapy lidského života, ontogeneze myšlení*. In HANUŠ, Herbert a kol. *Vybrané kapitoly z lékařské psychologie*. Skripta. Praha : Univerzita Karlova, 1994, s. 88-96.

zdaleka není dostačující. Proces psychického vývoje dítěte je potřeba pro tento účel postihnout mnohem detailněji.

Jiří Mareš ve své knize říká, že „teorií, které se snaží vysvětlit psychický život člověka, je mnoho.“³ Zároveň připomíná, že kvalitní teorie by měla nejen uspořádat všechny dosud zjištěné poznatky do uceleného systému, ale měla by také vysvětlit, co se odehrává v dané oblasti, předvídat, k čemu by mohlo za určitých podmínek dojít, podněcovat jak další výzkumy, tak i praktické aplikace.⁴ V intencích této poznámky jsem pro další přiblížení procesu psychického vývoje dětí zvolila jednak obecně přijímanou teorii ontogeneze myšlení Jeana Piageta⁵, jednak některé teoretické úvahy zabývající se otázkami utváření identity dítěte a jeho morálního vývoje.

Základní myšlenkou Piagetovy teorie ontogeneze myšlení je střídavé uplatňování dvou principů, a to asimilace a akomodace. Při asimilaci dochází k přizpůsobování vnějších podnětů dané vnitřní struktuře psychiky dítěte, naproti tomu při akomodaci se již uspořádané psychické struktury přizpůsobují vnějším situacím. Pro zjednodušení můžeme tedy říci, že při asimilaci dítě zpracovává externí podněty na úrovni svých aktuálních psychických schopností, v rámci procesu akomodace se „učí“. V důsledku střídání těchto procesů neprobíhá vývoj dítěte plynule, ale jak již byl řečeno, probíhá v určitých skocích. Po určité době, kdy u dítěte není patrný žádný pokrok (asimilace), dochází náhle k vývojovým změnám (akomodace). Střídání těchto procesů probíhá nejprve v rámci senzomotorické činnosti, později i v rámci vývoje myšlení.

Vývoj lidské psychiky lze v ontogenezi rozdělit na dvě základní období. V té první, trvající od narození do jednoho a půl roku až dvou let ještě nejde o poznávací činnost opírající se o myšlení. Hlavně v prvních týdnech a měsících života dítěte jde v podstatě o pouhé reagování na podněty. Proto

³ MAREŠ, Jiří. *Vývojové etapy lidského života, ontogeneze myšlení*. In. HANUŠ, Herbert a kol. *Vybrané kapitoly z lékařské psychologie*. Skripta. Praha: Univerzita Karlova, 1994, s. 88-96.

⁴ MAREŠ, Jiří. *Vývojové etapy lidského života, ontogeneze myšlení*. In. HANUŠ, Herbert a kol. *Vybrané kapitoly z lékařské psychologie*. Skripta. Praha: Univerzita Karlova, 1994, s.88-96

⁵ PIAGET, Jean. *Psychologie intelligence*, 2. Vydání, Praha, Nakladatelství Portál, 1970

Piaget podle své teorie vývojové období trávající až do počátku rozvoje řeči označoval jako období senzomotorické. Nicméně i toto prvotní reagování na podněty (za podmínek střídání fáze asimilace a akomodace) se u dítěte postupně vyvíjí, stává se složitější, až nakonec získá charakter uvědomované si činnosti. V druhé Piagetově etapě, jejíž počátek je spjat s rozvojem řeči, již jde o rozvoj myšlení. Periodizaci vývoje myšlení podle Piageta znázorňuje tabulka č. 2.

1. etapa – období senzomotorické	0 – 1,5 (2) roky
2. etapa – období symbolického myšlení	1,5 (2) – 4 roky
- období názorného myšlení	4 – 6 (7) let
- období konkrétních operací	6 (7) – 11 let
- období formálních operací	11 – 15 let

Podrobný popis jednotlivých etap vývoje myšlení dítěte podle teorie Jeana Piageta a jejich následný rozbor by zásadně přesáhl rámec této práce, proto připojím pouze jejich stručnou a spíše fenomenologickou charakteristiku, tak jak ji pro praktickou potřebu uvádí Vladimír Panoušek.⁶

Vývojové období počátečního osvojování si řeči nazýváme obdobím symbolického předpojmového myšlení. Již z názvu můžeme odvodit skutečnost, že dítě po dosažení druhého roku je již schopno představovat si něco prostřednictvím něčeho jiného, prostřednictvím určitého symbolu. Podmínkou takovéto představivosti je schopnost dítěte rozlišit již od sebe symbolizující a symbolizované. Symbolické myšlení umožňuje dítěti již skutečnou hru.

Schopnost představovat si něco prostřednictvím něčeho jiného umožňuje dítěti vytvářet nejenom symboly, ale i osvojovat si řeč. I název věci

⁶ PANOUSĚK, Vladimír. *Identita člověka a její utváření v dětství a dospělosti*. Studijní text k programu 1024/99. Hradec Králové: Pedagogické centrum Hradec Králové, 1999

je totiž něco, jehož prostřednictvím si lze určitou věc představit. Avšak zatímco symbol je dítětem vytvářen na základě určité podobnosti dvou věcí, slovní znaky je třeba osvojit si dohodou. Jestliže si symboly může dítě vytvářet třeba jen samo pro sebe, potom na osvojování si slovních znaků potřebuje spolupráci dospělých.

Předškolní období, které začíná okolo čtvrtého roku dítěte je obdobím osamostatňování se (desatelizace), obdobím kdy dochází k rozvíjení činnosti a zájmu o svět. Proměna z batolete na předškoláka je viditelná na první pohled. Již u dítěte nepozorujeme neobratnost a nejistotu v pohybu, neslyšíme nedokonalou dětskou řeč. Z hlediska vývoje poznávacích funkcí dochází v tomto období k další významné změně, a to k rozvoji tzv. názorného myšlení. Dítě v tomto věku již vnímá správně, ale ještě není schopno vnímaný jev dostatečně analyzovat. Nedochozí u něj k procesům dedukce a tedy ani ke skutečným myšlenkovým operacím. Až do šesti či sedmi let je jeho myšlení víceméně obrazné, proto také neumí předškolní dítě ještě rozpoznat některé zdánlivě jednoduché věci, které již předpokládají myšlenkovou operaci. Např. pětiletá dívka bude o své sestře tvrdit, že „naše Alenka nemá sestru.“ Také představy o věcech v tomto věku, které děti nejsou schopny ovlivnit, bývají dosti naivní, např. vlak jede na chalupu, řeka teče proto, aby přeskočila kameny atd. Jedná se o uplatňování zkušeností z vlastní činnosti při vysvětlení si jevů, kterým dítě není schopno porozumět.

Mezi šestým a sedmým rokem věku dítěte se uzavírá jeho kouzelné předškolní období, končí období symbolů, jednoduchého a hravého vidění světa kolem sebe. Z dosavadního názorného myšlení se začínají rodit první myšlenkové operace. Které jsou zpočátku omezeny na utváření jednoduchých vztahů mezi dvěma jevy a opírají se převážně jen o konkrétní, tzv. předmětnou nebo činnostně-situační klasifikaci jevů a věcí. Můžeme tedy mluvit o období konkrétních operací.

Skloubit do sebe dva či více dílčích vztahů, to je většinou pro dítě ve věku šesti až jedenácti let příliš těžký úkol. Teprve až kolem jedenáctého roku se v jeho myšlení začínají objevovat složitější operace s více souběžnými

vztahy, kterým říkáme operace formální, nebo také abstraktní. Tyto operace ústí ze složitějších pojmových klasifikací věcí a jevů.

Vývojové období rozvíjení formálních operací trvá zhruba do věku patnácti let. Je ovšem samozřejmé, že rozvoj poznávacích schopností mladého člověka tím zdaleka nekončí. Teprve teď přichází období, ve kterém je myšlenkovým operacím dáván stále závažnější obsah. Můžeme ale říci, že myslet se člověk učí ještě další desítky let.

Z uvedené kategorizace nám vychází, jakým způsobem jsme omezování při komunikaci, zvláště s předškolními dětmi, které se zúčastnily vyšetřování trestných činů pohlavního zneužívání. Jejich dosud nedokonalé myšlení je značné, např. pokud pětiletá holčička není schopna odhalit, že její sestra má také sestru, pak od ní jen těžko můžeme očekávat přesný popis interakce s pachatelem. U dítěte v předškolním věku, jehož myšlení se realizuje na úrovni myšlení tzv. názorného, kdy se u něj objevují představy, které zatím ještě nejsou myšlením v pravém slova smyslu, tyto představy mají úlohu pomocných symbolů, podobně jako mluvené slovo. Podle Piagetovy teorie můžeme v tomto vývojovém období rozlišit dvě kategorie obrazných představ, a to reprodukční představy, které pouze vyvolávají již známé a dříve pozorované jevy. Dále anticipační představy, které zobrazují pohyby nebo transformace i jejich výsledky, přestože se předtím nepodílely na jejich realizaci.⁷

Naše dnešní společnost vyrůstá z tzv. západní civilizace a je pro ni typické, že je vysoce zaměřena na děti, bohužel dosti často bývají odhaleny praktiky, které jsme již doufali nenacházet. Děti vyrůstající v prostředí, které jim neumožňuje, či dokonce ohrožuje jejich přirozený vývoj, potřebují profesionální pomoc a to nejen od psychologů, terapeutů a lékařů, ale také od sociálních pracovníků. Americký sexuolog Alfréd Kinsey uveřejnil v roce 1953 studii o předmanželském a mimomanželském sexu, kde byla poprvé uveřejněna informace o sexuálním zneužití žen v dětství. Byl identifikován syndrom přizpůsobení se sexuálnímu zneužití a později také popsána

⁷ PIAGET, Jean. *Psychologie dítěte*. 2. Vydání, Praha: Nakladatelství Portál, 1997, s. 67

posttraumatická porucha chování, která provází, resp. je reakcí na akt násilí.⁸ Tento syndrom, nazývaný „syndromem CAN“ je zkratkou z původně anglického termínu Child Abuse and Neglect. Toto pojmenování zahrnuje týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. V české terminologii je tento pojem překládán jako „syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte.“⁹ Tento syndrom můžeme definovat jako jakékoli nenáhodné, vědomé i nevědomé konání rodičů, vychovatelů nebo jiné osoby vůči dítěti, které je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a které poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, v krajním případě způsobuje dokonce jeho smrt.¹⁰ Sexuální zneužívání se dělí na dotykové a bezdotykové. Bezdotykové zneužívání zahrnuje např., voajérství, verbální zneužívání, setkání s exhibicionisty, účast na sexuálních aktivitách, kde nedochází k žádnému tělesnému kontaktu, jako třeba vystavování dítěte pornografickým videozáznamům. Některé bezdotykové formy sexuálního zneužívání mohou být považovány spíše za „nemravné“ chování než za skutečné sexuální zneužívání, přesto se jedná o vážné a nebezpečné chování se závažnými důsledky pro další vývoj dítěte.¹¹

Kontaktní zneužívání je takové, kde dochází k pohlavnímu kontaktu mezi pachatelem a dítětem, včetně laskání prsou a pohlavních orgánů, pohlavnímu styku orálnímu, interfemorálnímu (mezi stehna), vaginálnímu nebo análnímu.¹²

Sexuální zneužití dítěte vyvolává celou řadu negativních důsledků u zneužitého dítěte. Primárně je poškozeno samotným aktem, zvláště pak v případech brutálnějších forem sexuálního zneužití. Sekundárně však nastupují další negativní důsledky, které zasahují osobnostní a emocionální vývoj dítěte. Týkají se i dětí, které nebyly sexuálním zneužitím přímo fyzicky

⁸ VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997, s.31

⁹ SPILKOVÁ, Jana a kolektiv. *Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, agresivita očima dětí*, Praha, Dětské krizové centrum, 1997, s. 3

¹⁰ DUNOVSKÝ, Jiří., DYTRICH Z., MATĚJČEK Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, Praha, Grada 1995, s.14

¹¹ VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997, s.15

¹² Tamtéž, s. 15,31.

poškozeny. Dítě může být poškozeno i pokusy o sdělení svého zážitku a reakcemi sociálního okolí na ně.¹³ Krátkodobé důsledky jsou okamžité reakce na zážitek sexuálního zneužití, dlouhodobé následky se projevují až jako určité změny v dospělosti. Bylo pozorováno, že mladší, méně zralé děti reagují spíše regresivně, starší děti naopak spíše utíkají z domova. Mezi dlouhodobé důsledky sexuálního zneužívání patří sexuální dysfunkce, deprese, sebevražedné tendence, úzkost, alkoholové a drogové závislosti. Patří sem také disociativní porucha chování. Závažnost důsledků sexuálního zneužívání dítěte ovlivňuje rovněž jeho věk, kdy ke zneužití došlo, a také způsob, jakým k němu došlo.¹⁴ Prvotní traumatickou reakcí dítěte můžeme charakterizovat jako akutní úzkost. Někdy se u dětí objevuje až fobické vyhýbání se zvláště osobám stejného pohlaví, jako je pachatel. Sexuálně zneužitá děti jsou ustrašené a mohou se u nich objevovat i psychosomatické obtíže. Další reakcí mohou být i hysterické symptomy. Někdy se objevuje též identifikace s pachatelem jako hlavní obranný mechanismus. Specifickým následkem sexuálního zneužívání v dětství, které je samozřejmě těžkým zásahem do přirozeného vývoje sexuality u dítěte, je rovněž změněný vztah k sexualitě. Objevují se reakce v podobě hypersexuality, kompulsivní masturbace, promiskuita, která může vést až k prostituci. Dítě není často schopno odlišit vřelé emocionální vztahy od sexuálních a tímto způsobem se stává snadnější obětí dalšího sexuálního zneužívání. Opačným důsledkem je naopak odmítání a sexuální inhibice.¹⁵ V odborné literatuře je rovněž popisován přenos vzorců sociálního chování, které se týká sexuálního zneužití, tzn., že oběť se v budoucnu častěji sama stane sexuálním agresorem.¹⁶

¹³ Tamtéž, s. 19

¹⁴ VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997, s.19

¹⁵ VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997, s.19

¹⁶ VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997, s.31

1.1.2. Parafilie a nejčastější typy pachatelů trestných činů sexuálního zneužívání dětí

Parafilie

Pojem parafilie vznikl spojením řeckých slov para (vedle) a filia (láska, přátelství). V minulosti byl tento pojem označován také jako sexuální deviace, v dobách ještě dřívějších pak termíny aberace, odchylka, menšina. Osoba s parafilii se označuje jako parafilik.

Některé parafilie jsou charakterizovány specifickým nasměrováním erotického zájmu na určitý typ osob, věcí nebo situací apod. Jde tedy o osobitý druh sexuální orientace. Tyto parafilie se projevují zejména v citové rovině, tedy v negenitálních, takzvaných úvodních fázích erotické interakce, ale většinou jsou zachytitelné i specificky silnější genitální reakce na takové podněty¹⁷. Jiné parafilie se vyznačují specifickou dynamikou sexuální motivačního systému, například přeskokováním nebo naopak zvýšenou intenzitou některých fází erotické interakce, například přeskokováním fáze něžnosti a dvoření (patologická sexuální agresivita) nebo naopak zbytnění některých složek interakce (frotérství, sadomasochismus, exhibicionismus).

Parafilici jsou někdy mylně pokládáni za násilníky. Drtivá většina těchto lidí se se svými erotickými touhami, fantaziemi či praktikami vyrovná bez porušení zákona, a to buď v ústraní nebo s odpovídajícími partnery.

V užším slova smyslu lze parafilii definovat jako deviantní chování jediným možným sexuálním chováním. Její nositel není vůbec schopen normálního sexuálního chování¹⁸. Naproti tomu u parafilie v širším slova smyslu je toto deviantní zaměření sice méně hluboké, ale jednoznačně převažuje. Je tedy důležitou a podstatnou součástí sexuální charakteristiky jedince a významně tedy ovlivňuje motivaci jeho jednání. „Takový deviant je schopen být dobře vzrušen jen jeho deviaci přiměřeným, neobvyklým

¹⁷ WIKIPEDIA. *Parafilie*. [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Parafilie>>

¹⁸ BRZEK, A. *Sexuologie pro právníky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997 s. 35

sexuálním objektem, nebo jeho deviaci přiměřenou neobvyklou sexuální aktivitou.“ Normální sexuální chování pro něj není atraktivní a přitažlivé, ale za určitých okolností je možné. A tak se s ohledem na společenské normy mnozí z nich celoživotně chovají sexuálně normálně a deviantní chování u nich nastane jen v situacích, kdy poklesne jejich sebekontrola. Parafilie se jen zcela výjimečně vyskytují u žen, jsou především problémem mužské části populace.

V praxi jsou rozlišovány tři základní skupiny parafilií:

a) Parafilie (deviace) v aktivitě (deviatio in modo):

exhibicionismus- vzrušení je u této deviace dosahováno odhalováním genitálu před neznámými objekty¹⁹

sadomasochismus- v případě sadismu je vzrušení dosahováno dominancí, totální kontrolou objektu, sadista je vzrušován fyzickým a duševním utrpením oběti a pocitem, že oběť je v jeho plné moci, naproti tomu u masochismu je vzrušení dosahováno totálním odevzdáním se partnerovi, vlastním ponížením či utrpením²⁰

patologická sexuální agresivita- sexuálního vzrušení a uspokojení je u patologické sexuální agresivity dosahováno překonáváním odporu napadené anonymní ženy a minimalizací její kooperace²¹

frotérství- vzrušení je u této deviace dosahováno třením se o anonymní, neznámé ženské objekty v tlačenicích²²

voyeurství- v tomto případě je vzrušení dosahováno sledováním intimního počínání nic netušících anonymních objektů²³

b) Parafilie (deviace) v objektu (deviatio in objecto):

pedofilie - jde o erotické (erotosexuální) zaměření na objekty v prepubertálním věku (chlapce a dívky bez znaků dospívání), nejčastěji ve

¹⁹ CHMELÍK, J. a kolektiv. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 143

²⁰ CHMELÍK, J. a kolektiv. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 158

²¹ Tamtéž, s. 148

²² Tamtéž, s. 147

²³ Tamtéž, s. 140

věku 5-12 let. Pedofilové jsou lidé preferující fyzickou nezralost objektu, tedy nepřítomnost sekundárních pohlavních znaků²⁴

gerontofilie - je náklonnost či reaktivita (zpravidla s erotickým rozměrem) vůči starým osobám, zpravidla se projevuje citovou náklonností, intenzivnějším prožíváním nebo potřebou citově významných vztahů k nim, schopností se do nich zamilovat, obvykle též specificky vyšší genitální reaktivitou, touhou po fyzické přítomnosti nebo orgasmických aktivit k těmto osobám.

fetišismus - v tomto případě se jedná o erotické zaměření na neživé předměty, které zastupují normální sexuální objekt²⁵

zoofilie - tato deviace je charakterizována preferencí zvířat jako sexuálních objektů a aktivity mohou zahrnovat např. felaci, anální i vaginální soulož nebo masturbaci objektu²⁶

c/ Kombinované a vzácné parafilie (které lze obtížně zařadit do výše uvedených okruhů).

1.1.3. Pachatel pohlavního zneužití

Vymezení skutkové podstaty trestného činu pohlavního zneužití je primárně zaměřeno na ochranu mravního vývoje dětí do patnáctého roku věku. Vzhledem k tomu, že předmět trestného činu (okruh obětí) je takto konkrétně vymezen, je možné pachatele tohoto trestného činu označit za osobu dopouštějící se pedofilního deliktu. Zde je ovšem potřeba rozlišit dva pojmy, které se často zaměňují, a to pojmy pachatel pedofilního deliktu a pedofil. Pachatelem pedofilního deliktu je osoba, která páchá sexuálně motivovaný trestný čin na dítěti. Takto je tedy možné označit jakoukoli trestně odpovědnou osobu, která svým jednáním naplní skutkovou podstatu trestného činu pohlavního zneužití popsanou v trestním zákoníku. Naproti tomu pedofil je člověk, který je sexuálně přitahován nedospělými jedinci a v jeho případě se

²⁴ Tamtéž, s. 167

²⁵ Tamtéž, s. 180

²⁶ Tamtéž, s. 186, 187

tedy jedná o sexuální deviaci - parafilii. V praxi je možné, aby se pedofil dopustil pedofilního deliktu, nicméně častěji se vyskytuje situace, kdy pachatelem pedofilního deliktu je nedeviantní pachatel.

Osobnostní profil typického pachatele trestného činu pohlavní zneužití je velmi obtížně přesně vymezit. Přesto se v následující části pokusím vysvětlit alespoň několik základních znaků, které mají tyto pachatelé společné.

Nejen pachatelé pohlavního zneužití, ale pachatelé sexuálního zneužívání obecně se velmi často vyznačují nižším stupněm profesionální kvalifikace a také vysokou nesexuální kriminalitou. V mnoha případech se také jedná o jedince se sklony k alkoholismu nebo drogové závislosti. Co se týče věku delikventů, tak se zde bavíme o velmi širokém spektru, kdy pohlavní zneužití může spáchat jak osoba mladistvá, tak i třeba osoba v předdůchodovém věku. Z dosavadní praxe však vyplývá, že pachatelem deliktu je nejčastěji muž ve středním věku, většinou s diagnostikovanou poruchou osobnosti. Rovněž u těchto osob se často vyskytují neurotické příznaky z dětství, anomální socializace nebo psychosexuální nezralost.²⁷

Vzhledem k faktu, že pachateli pedofilních deliktů jsou častěji nedeviantní pachatelé, zaměřím se v další části především na tuto skupinu. Tuto skupinu delikventů pan profesor Petr Weiss ve své knize „Sexuální zneužívání dětí“ rozdělil následovně:

- Sociosexuálně a psychosexuálně nezralí muži, kteří se mohou dopustit různých deliktů, mezi nimi i pohlavního zneužívání, kvůli nedostatečné interiorizaci společenských norem sexuálního chování, vysoké hladině sexuální tenze nebo nedostatečné diferenciaci sexuálního objektu.
- Jedinci s psychopatickou strukturou osobnosti, převážně s rysy nezdrženlivosti a neetičnosti, s tendencí okamžitě vyhovět svým pudovým impulsům, jejich sexuální trestná činnost se neomezuje pouze na pohlavní zneužívání, vyskytuje se v různých podobách a nejčastěji má agresivní charakter.

²⁷ WEISS, P. et. al. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada Publishing, 2005. s. 20-21

- Pachatelé, jejichž delikty jsou podmíněny situačně – vlivem alkoholu, dlouhodobou sexuální deprivací, atd.
- Hypersexuální jedinci se sníženou volní kontrolou a převahou pudové složky nad erotickou komponentou sexuálního chování, u nichž se nejčastěji setkáváme s delikty sexuálně agresivního charakteru.
- Jedinci se sníženou schopností racionální kontroly sexuálního chování podmíněnou vrozeným či získaným defektem ve sféře rozumových schopností. Do této skupiny patří zejména mentálně retardovaní nebo encefalopatičtí jedinci mladšího věku nebo starší muži s arteriosklerotickým poškozením centrální nervové soustavy.
- Psychotici v relapsu duševní choroby, dopouštějící se sexuálních deliktů nejrůznějšího druhu. Tato skupina však tvoří pouze zanedbatelné procento v rámci celkové sexuální kriminality.²⁸

Specifickou skupinou pachatelů pohlavního zneužívání jsou osoby v příbuzenském vztahu k oběti. Ve většině případů delikvent svou oběť zná mnohem dříve, než ji začne zneužívat a často je s obětí dokonce v příbuzenském vztahu. Jedná se vůbec o nejzávažnější formu sexuálního zneužívání. Ačkoli je zneužívající osobou příbuzný, nelze ho ze sociologického hlediska ostatních pachatelů nějak významně odlišovat. Jistou odlišnost lze spatřovat ve způsobech, jakými tyto osoby dosahují uspokojení svých emočních potřeb a jejich vyrovnání se s psychickým stresem.²⁹

Delikventy v příbuzenském vztahu s obětí jsou většinou regredovaní jedinci, tedy, že tyto osoby původně vývojově dojrály do heterosexuální preference orientované na dospělé, ale vlivem různých faktorů (především stresových) se vrátily do dřívějšího vývojového stadia, kdy jako děti preferovali též stejně staré partnery.³⁰

Z výše uvedených skutečností a z mnoha dosud provedených studií a výzkumů vyplývá, že v drtivé většině jsou pachateli pohlavního zneužití muži.

²⁸ Tamtéž, s. 19–20

²⁹ WEISS, P. et. al. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada Publishing, 2005. s. 104

³⁰ MALÁ, E. et. al. *Sexuálně zneužívané děti*. Praha: Psychiatrické centrum, 1995, s. 85

Nicméně registrujeme a jsou známy i případy, kdy se tohoto trestného činu dopustily také ženy. Ty se nejčastěji dopouštějí pohlavního zneužívání incestem. Slovo incest pochází z latinského incestus, což znamená nečistý, hříšný. Jde o sexuální aktivitu mezi blízkými příbuznými. K incestu může dojít jak mezi sourozenci, tak mezi rodičem a jeho potomkem. Může se udát mezi osobami různého i stejného pohlaví.³¹ V případech pohlavního zneužívání páchaného ženami se většinou nejedná o jednorázovou záležitost, nýbrž má spíše dlouhodobější charakter. Této trestné činnosti se většinou dopouštějí ženy, které vykazují nějakou osobnostní nebo rodinnou patologii. Rovněž tak tyto delikventky mohou trpět různými depresemi nebo posttraumatickými stresovými poruchami, které mohou mít kořeny již v samotném dětském období a může se jednat například o sexuální zneužívání nebo týrání, případně sebevražedné sklony a podobně.³²

Jak bylo již výše zmíněno, pohlavního zneužívání spáchaného ženami je velmi mizivé procento. Nicméně v minulosti, ale i v současnosti se objevují názory, že sexuální interakce dospělých žen s dětskými objekty je mnohem častější, než si můžeme všeobecně připouštět. Je to dáno tím, že ženy v moderní společnosti mnohem častěji s dětmi vykonávají činnosti, které na první pohled nejsou nijak podezřelé, ale přitom mohou iniciovat potenciální pedofilní delikvenci. Jedná se například o dotýkání se intimních dětských partií třeba při oblékání, koupání, přebalování a podobně. Potenciální nebezpečí také může hrozit například u vychovatelek ve školských zařízeních nebo u žen, které pravidelně hlídají cizí děti. V minulosti bylo medializováno několik případů, kdy například učitel nebo učitelka ve škole, ale i mimo ni, pohlavně zneužívali svoje žáky.³³

³¹ WIKIPEDIA: *Incest*. [online]. [cit. 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Incest>>

³² WEISS, P. et. al. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, 2005. s. 25

³³ MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. Praha: Psychiatrické centrum, 1995. s. 88

1.2. Trestný čin pohlavního zneužívání

1.2.1 Pohlavní zneužívání

Pohlavní zneužití jako trestný čin byl v minulosti definován v trestním zákoně, konkrétně se jednalo o zákon číslo 140/1961 Sb., který byl účinný v době od 1. ledna 1962 do 31. 12. 2009 a v této době byl rovněž několikrát novelizován. V tomto právním předpise byl trestný čin pohlavní zneužití popsán v Hlavě osmé, kde byly vyjmenovány trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti, konkrétně v oddíle druhém – „trestné činy proti lidské důstojnosti“. Vlastní skutková podstata pak byla přesně definována v ustanoveních § 242 trestního zákona v tomto znění:

- (1) Kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě svěřené jeho doзору, zneužívaje její závislosti.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

S účinností od 1. září 2006 byl novelizován odstavec 4, kdy od tohoto data je možné uložit také výjimečný trest, tedy trest odnětí svobody na patnáct až 25 let, případně také trest odnětí svobody na doživotí.³⁴

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, byl s účinností od 1. ledna 2010 nahrazen zákonem číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník. V trestním zákoníku došlo, na rozdíl od zákona č. 140/1960 Sb., k rozdělení trestných činů na přečiny a zločiny. Pojem přečin jsou definovány všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny pak jsou všechny

³⁴ Zákon číslo 140/1961 Sb, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny. Dále v trestním zákoníku nacházíme také pojem zvlášť závažný zločin, kdy se jedná o ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí sazby nejméně deset let.

Skutkovou podstatu zločinu pohlavní zneužití pak nalezneme v Hlavě III - trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, konkrétně pak v ustanoveních § 187, které zní:

- (1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.
- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.
- (3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.
- (5) Příprava je trestná.³⁵

Pokud porovnáme ustanovení zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona a zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, pak zjišťujeme, že v současné době není možné za zločin pohlavního zneužití uložit výjimečný trest odnětí svobody tak, jak bylo uvedeno v původním novelizovaném znění trestního zákona. V současné době je výjimečný trest definován jako trest odnětí svobody nad dvacet let až do třiceti let, nebo trest odnětí svobody na doživotí a tento trest lze uložit jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákoník dovoluje.

Trestný čin pohlavního zneužití je, jak již bylo uvedeno výše, trestným činem proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Mezi tyto trestné činy dále patří především znásilnění a sexuální nátlak. Ustanoveními o pohlavním

³⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zneužití je chráněna pohlavní nedotknutelnost všech dětí do patnácti let, bez ohledu na pohlaví. Objektivní stránku je možné naplnit dvěma způsoby, a to buď souloží nebo jiným způsobem. Pod pojmem pohlavního zneužití jiným způsobem je možné si představit například osahávání nezletilého na pohlavních orgánech, orální pohlavní styk nebo také osahávání pohlavního ústrojí pachatele nezletilým. Na rozdíl od trestného činu znásilnění v případě pohlavního zneužití zde chybí prvek jakéhokoli násilí či jeho pohrůžky a z toho vyplývající donucení. Podobně je tomu také při srovnání s trestným činem sexuální nátlak, kde je rovněž nutná existence prvku násilí. U sexuálního nátlaku je patrná další odlišnost v tom, že zde pachatel žádnou další iniciativu, vyjma nátlaku, nevynakládá, zatímco u trestného činu pohlavní zneužití se tohoto jednání aktivně nebo alespoň pasivně účastní. Důležitým faktorem je i ta skutečnost, že o trestný čin pohlavního zneužití se jedná i v případě, kdy k jednání pachatele došlo z iniciativy nezletilého nebo s jeho souhlasem, či na jeho žádost nebo naléhání. Podstatné je, že pachateli musí být věk nezletilého znám a v tomto směru musí být prokázán alespoň eventuální úmysl.³⁶ Toto je přesně definováno v zákoně č. 40/2009 Sb, trestní zákoník, konkrétně v ustanovení § 15, kde je uvedeno, že trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo
- b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

Srozuměním se v tomto případě rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem tímto zákonem chráněný.³⁷

³⁶ JUDr. Hulínský Petr, Ph.D. *Trestně právní minimum pro občany*. Praha : s. n., 2010, s. 96,97

³⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 15

1.2.2. Prevence a ochrana obětí

Existuje několik organizací, občanských sdružení a orgánech státní správy a samosprávy, které se, ať už přímo či nepřímo, věnují problematice pohlavního zneužívání ve všech jeho podobách a formách, včetně následné péče o oběti této trestné činnosti. Většina níže popisovaných organizací má v České republice již dlouholetou tradici, která byla započata již v devadesátých letech minulého století. Na začátku se zmíním o instituci státní správy a samosprávy, kterou je Orgán sociálně právní ochrany dětí. Za zmínku určitě stojí občanské sdružení Bílý kruh bezpečí, Fond ohrožených dětí a Dětské krizové centrum.

1.2.2.1. Orgán sociálně právní ochrany dětí

Sociálně právní ochrana dětí je přesně vymezena zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, který přesně definuje sociálně právní ochranu dětí jako:

- a) ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění,
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.³⁸

Působností tohoto zákona však nejsou nijak dotčeny další právní předpisy, které rovněž upravují ochranu práv a oprávněných zájmů dítěte. Jedná se zejména o zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, a další. Sociálně právní ochrana dětí je v České republice vykonávána v rámci působnosti několika státních institucí přesně vymezených

³⁸ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 1

v zákoně o sociálně právní ochraně dětí. Konkrétně se jedná o Ministerstvo práce a sociálních věcí, krajské a obecní úřady a ve vztahu k zahraničí Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Sociálně-právní ochranu dětí zabezpečují taktéž kraje a obce v samostatné působnosti a fyzické a právnické osoby, pokud mají pověření k výkonu sociálně právní ochrany. V případě posledně jmenovaných institucí se jedná zejména o různá občanská sdružení, kterým se budu věnovat v další části této kapitoly. Hlavním úkolem státem zřizovaných orgánů sociálně právní ochrany dítěte, je preventivní působení na rodinné vztahy, jsou-li zasaženy tak, že přichází v úvahu působení veřejné moci. Opatření sociálně právní ochrany jsou hierarchicky uspořádána v interně provázaný celek umožňující volbu nástrojů podle konkrétní situace, v níž se dítě nachází, a podle intenzity ohrožení. Orgány sociálně právní ochrany dětí je také kladen důraz na ochranu dětí před sociálně patologickými jevy (tj. prevence rizikového vývoje dětí a minimalizace důsledků působení sociálně patogenních vlivů). Orgány sociálně právní ochrany dětí (zkratka OSPOD) jsou zavedeny na všech úřadech obcí s rozšířenou působností. Činnost orgánů sociálně právní ochrany dětí je nastavena tak, aby na prvním místě byl vždy naplněn nejlepší zájem, prospěch a blaho dítěte.³⁹

1.2.2.2. Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí je občanské sdružení, které bylo založeno v roce 1991. V současné době má celorepublikovou působnost. Bílý kruh bezpečí je významným celostátním poskytovatelem sociálních služeb (dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách). Jeho činnost spočívá zejména v poskytování odborného sociálního poradenství pro oběti trestné činnosti, dále provozuje intervenční centrum a telefonickou krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím a obětem trestných činů. Občanské sdružení nabízí odbornou, bezplatnou, nestrannou a diskrétní pomoc obětem trestných činů, svědkům a pozůstalým po obětech včetně morální a emocionální podpory. Princip činnosti tohoto občanského sdružení je založen na osobním kontaktu postižené osoby s odborníky, kdy se jedná zejména o právníky a odborníky

³⁹ Informační portál pro orgány sociálně právní ochrany dětí. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ospod.cz>>

určených na psychologickou pomoc. V roce 2012 mělo sdružení zastoupení v devíti regionech na celkem dvanácti pracovištích. Vedle této činnosti občanské sdružení Bílý kruh bezpečí rovněž provozuje nonstop telefonickou linku DONA pro pomoc lidem ohroženým domácím násilím, Intervenční centrum Ostrava pro osoby ohrožené domácím násilím v regionech Moravskoslezského kraje a nonstop linku telefonické krizové pomoci obětem trestných činů.⁴⁰

1.2.2.3. Fond ohrožených dětí

Fond ohrožených dětí je občanské sdružení založené v roce 1990. Hlavní náplní činnosti tohoto sdružení je pomoc týraným, zanedbávaným, zneužívaným opuštěným nebo jinak sociálně ohroženým dětem. Občanské sdružení v současné době působí na celém území České republiky. Důraz je kladen především na terénní sociální práci v rodinách.

Jak již bylo řečeno, hlavní náplní činnosti Fondu ohrožených dětí je ochrana týraných, zneužívaných či jinak sociálně ohrožených dětí. Mimo tuto hlavní aktivitu však sdružení provozuje také krizovou linku pro matky, které tají těhotenství a porod, vyhledává náhradní rodiny pro obtížně umístitelné děti, provozuje azylové domy pro rodiny s dětmi a mládež bez domova a také zajišťuje poradenskou a hmotnou pomoc náhradním ale i vlastním rodinám, které se vlivem různých okolností dostaly do vlastními silami nezvládnutelné situace. Sdružení se rovněž permanentně snaží o zlepšení legislativy na úseku ochrany dětí.

Asi nejznámější a mediálně nejsledovanější činností této organizace je provoz center rodinné péče Klokánek. Klokánek je projekt, jehož cílem je nabídnout dětem na místo ústavní výchovy přechodnou rodinnou péči na dobu, dokud se nemohou vrátit zpět do své rodiny, nebo dokud pro ně není nalezena trvalá náhradní rodinná péče (osvojení, pěstounská péče, svěření do výchovy třetí osoby). Většina dětí, které jsou přijímány, má stejnou anamnézu podobnou dětem, které jsou na základě rozhodnutí příslušných orgánů přijímány do ústavní výchovy. Jedná se hlavně o děti zanedbávané,

⁴⁰ Bílý kruh bezpečí. *Oficiální internetové stránky sdružení*. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz>>

ohrožené domácím násilím, týrané či zneužívané

Klokánky mají nepřetržitý provoz, proto mohou kdykoli přijmout i novorozence, jejichž matky tají těhotenství a porodí mimo zdravotnické zařízení. První Klokánek byl otevřen v Žatci v září roku 2000. V současné době již existuje šestnáct Klokánků na území celé republiky, s celkovým počtem tři sta dvacet míst.⁴¹

1.2.2.4 Dětské krizové centrum

Dětské krizové centrum bylo založeno v roce 1994 jako vůbec první zařízení v České republice se specializací na problematiku týraných dětí nebo dětí zneužívaných a zanedbávaných. V jeho řadách působí odborný pracovní tým tvořený především psychology, terapeuty, sociálními pracovníky a právníky. Centrum rovněž úzce spolupracuje s dalšími odborníky, především s pediatry, dětskými psychiatry i psychiatry pro dospělé, gynekology, sexuology, s orgány sociálně právní ochrany dětí, kriminalisty, vyšetřovateli, soudci a dalšími. Hlavní náplní činnosti Dětského krizového centra je pomoc rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě, činnost zaměřená na ochranu dětí před škodlivými vlivy a předcházení jejich vzniku a zřizování a provoz zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Provozovatelem Dětského krizového centra je stejnojmenné občanské sdružení, původně registrované pod názvem Sdružení proti násilí na dětech. Cílem tohoto humanitárního neziskového sdružení je kromě zabezpečení činnosti a finanční podpory odborného pracoviště „Dětské krizové centrum“ včetně jím provozované Linky důvěry a Internetové linky důvěry. Sdružení rovněž usiluje o naplňování Úmluvy o právech dítěte.⁴²

⁴¹ Fond ohrožených dětí. *Oficiální internetové stránky sdružení*. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.fod.cz>>

⁴² Dětské krizové centrum. *Oficiální internetové stránky sdružení*. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ditekrize.cz>>

1.3. Dítě jako oběť trestného činu a jeho výslech

Mravnostní delikty jsou mimo jiné typické tím, že mají evidentně negativní dopad na psychiku oběti. Uvedený fakt je o to závažnější, že u řady mravnostních deliktů vystupuje jako oběť dítě se všemi negativními vlivy na jeho vývoj a na jeho psychiku. Proto také mravnostní trestná činnost páchaná na mládeži a zvláště pak na dětech je právem považována za nejzavrženíhodnější trestnou činnost vůbec.

O to, aby dopad prožitku na psychiku a další vývoj oběti (dítěte) byl co nejmenší, se musí v první řadě starat orgány činné v trestním řízení, které provádějí trestní řízení za účelem objasnění věci, odhalení a potrestání pachatele.⁴³

Praxí se však často ukazuje, že v řadě případů má postup orgánů činných v trestním řízení opačný dopad. Opakování výslechů, odborné vyšetření – psychologem, sexuologem a dalšími odborníky vystavuje oběť opakovaným traumatizujícím zážitkům, které se poškozeným hluboce vrývají do paměti. V souvislosti s tímto postupem hovoříme o tzv. systémovém týrání.

K předcházení naznačeného druhotného efektu vyvolaného činností orgánů činných v trestním řízení je potřebné využít v procesu trestního řízení takové postupy, které by odstranily duplicitu v provádění úkonů a umožnily co nejšetrnější způsob obnovování zážitků v paměti dětské oběti.⁴⁴

1.3.1. Dokazování mravnostní trestné činnosti

Základní předmět a rozsah dokazování, který musí být proveden u kteréhokoli druhu trestné činnosti je obecně uveden v ustanovení § 89 odst. 1 trestního řádu. Jde o základní skutkové okolnosti pro posouzení, zda se skutek stal a zda jej spáchal obviněný, okolnosti ke zjištění pohnutky a v neposlední řadě okolnosti, které vedly ke spáchání trestného činu nebo jeho spáchání

⁴³ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 122

⁴⁴ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 122

umožnily. Konkrétní rozsah dokazování a důkazních prostředků je pak závislý na druhově, či individuálně určené trestné činnosti.⁴⁵

K obecným informacím, které musí být v průběhu vyšetřování mravnostní trestné činnosti zjištěny, patří zejména:

- stanovení místa a času spáchání;
- způsob spáchání skutku, jeho rozsah a následek;
- zjištění a zajištění stop na místě činu;
- pomůcky, které pachatel použil ke spáchání;
- informace od oběti, zejména jak přišla ke kontaktu s pachatelem, zda jej může identifikovat a podle jakých znaků, zda pachatele zná, jak dlouho a odkud, zda s pachatelem vedla rozhovor, obsah rozhovoru a jeho délka (důležité pro zjištění eventuálního podílu oběti na jejím ataku pachatelem, např. zda vyprovokovala pachatele k možnému pohlavnímu styku) apod;
- zda pachatel použil násilí, v čem spočívalo, jeho intenzita, kam násilí směřovalo, zda použil k násilí předmět a jaký apod;
- způsob obrany oběti, její intenzita, zda obrana zanechala na oděvu a těle pachatele stopy, jaké intenzity, zda mohl vyhledat lékařské ošetření apod;
- svědci, kteří mohli útok vidět a podat k němu potřebné informace;
- kdy, komu a kým byl skutek oznámen;
- zda byla poškozenému vyhledána lékařská pomoc apod.⁴⁶

K naznačeným otázkám přistupují specifické otázky určované rozsahem dokazování trestného činu, který je předmětem vyšetřování. U trestného činu znásilnění se zaměřujeme na otázky, jaké násilí bylo vyvíjeno pachatelem na oběť, jeho intenzita, v čem spočívala pohrůžka bezprostředního násilí, způsob obrany oběti a její následky (poškozený oděv, oděrky, škrábance a jiné těžší

⁴⁵ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 115

⁴⁶ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 116

následky), v jakém rozsahu a zda vůbec došlo k pohlavnímu styku, počet pachatelů a jejich činnosti při znásilnění apod.

U trestného činu pohlavního zneužívání se zaměřujeme na obdobné otázky jako u znásilnění, především zda pachatel věděl, že jde o dítě, případně z čeho usuzoval vyšší věk, než 15 let, forma závislosti oběti na pachateli, vztah oběti k pachateli, způsob a rozsah pohlavního zneužívání, místo a jeho zvláštnosti, zda byla oběť typována, nebo šlo o náhodný kontakt, způsob pohlavního ukájení pachatele, co předcházelo pohlavnímu zneužívání apod. Dále je potřeba zaměřit se při vytipování pachatele na jeho sexuální deviace, a jakým způsobem ovlivňoval oběť, aby čin zastírala.⁴⁷

1.3.2. Rozsah, charakter a způsob použití dalších důkazních prostředků

Konfrontace se zásadně provádí jen v řízení před soudem. Před podáním obžaloby lze tento procesní úkon využít jen výjimečně, v případě, že tímto úkonem lze očekávat výraznější přispění objasnění věci. Zpravidla při konfrontaci dojde k tomu, že obě strany setrvávají na svých výpovědích a tím je důkazní význam tohoto úkonu zpravidla bezvýznamný.

Rekognice je dalším významným procesním úkonem. Jde o důkazní prostředek, který je u mravnostní trestné činnosti využíván jen zcela výjimečně, ale v případě, že tento úkon provést lze, je velkým argumentem u soudu. Jedná se o úkon, kdy se oběti představí nejméně tři osoby, podobných rysů mezi kterými je osoba podezřelá. Často se využívá i fotorekognice, kdy je usvědčování pachatele prováděno výběrem jedné z minimálně tří fotografií. Rekognice i fotorekognice musí být vždy provedena dvakrát, aby bylo zřejmé, že si je osobou pachatele oběť jistá. Je však nutné brát v úvahu dopad takového důkazního prostředku zejména na oběť, která je traumatizována samotným trestným činem a nepříjemné zážitky znásilnění jsou tak opětovným vizuálním kontaktem s pachatelem obnoveny a zintenzivněny.

⁴⁷ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 117

Prověrka výpovědi na místě je jedním z nejdůležitějších procesních úkonů, který může u řady mravnostních deliktů významně přispět k objasnění věci. Jeho uplatnění lze vidět zejména u případů, u kterých je důvodné podezření, že jde o fingování sexuálního deliktu. Úspěšnost provedení však velmi závisí na řádně provedeném ohledání místa činu a výsleších svědků i obviněných (podezřelých).

Rekonstrukce je prováděna u mravnostních trestných činů s tzv, kvalifikovaným následkem na životě. Jedná se o chronologické popsání činu na místě, kde k němu došlo. Tento procesní úkon je za předpokladu dobré spolupráce s obětí velice dobře použitelný u soudu. Podobu rekonstrukce má i použití demonstrativních pomůcek „Jája a Pája“.

Znalecká zkoumání jsou významným důkazním prostředkem při vyšetřování mravnostní trestné činnosti. Ta jsou vyžadována zejména z oblasti zdravotnictví jako zkoumání psychiatrická, psychologická nebo sexuologická. Zde na tomto místě je třeba připomenout, že zákon již nevyžaduje, aby psychiatrická zkoumání byla prováděna dvěma znalci – psychiatry, když postačuje jen jeden znalec z příslušného oboru. U dětí nižšího věku se hlavně zkoumá jejich věrohodnost při interpretaci události.⁴⁸

1.3.3. Specifické důkazní prostředky

Odbornou veřejnost v České republice zaujal v roce 1993 projekt amerického pediatra Petera M. D. Adaseka z Colorado Springs, který předvedl dvojici loutek, kterou úspěšně používá při výslechu dětí ve věku kolem čtyř let, případně dětí mentálně retardovaných. Loutky měly stylizované druhotné pohlavní znaky a vyslychané osoby mohly úspěšně s loutkami sehrát děj události, která je předmětem vyšetřování a kterou dítě vnímalo. Bylo prokázáno, že pomocí těchto loutek lze s úspěchem vyslechnout i dítě dosud nemluvící nebo mentálně postižené. Takto provedený výslech byl zaznamenáván na videozáznam a zpracovaný dokument v podobě protokolu byl předkládán soudu jako důkaz, aniž by bylo nutné jej, za podmínky

⁴⁸ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 120-121

správného provedení, opakovat. Jde o velmi šetrný způsob výslechu dětí, který na nejnižší možnou míru eliminuje opakování traumatizujícího, negativního zážitku z kriminálního deliktu.⁴⁹

Výslech je možné charakterizovat jako proces vzájemné komunikace mezi vyslychaným a vyslychajícím vyšetřovatelem, determinovaný vlastním prožitkem z kriminálního deliktu a jejich vzájemnou interakcí.

Cílem výslechu je dosažení objektivních informací o vyšetřované události. Ze strany vyslychajícího jde o cílevědomé motivování vyslychané osoby k tomu, aby vypovídala pravdu a vypověděla vše, co v souvislosti s daným trestným činem pozorovala a vnímala. Takový proces vyžaduje ze strany vyslychajícího individuální a diferencovaný přístup s vědomím toho, že získaná výpověď slouží v trestním řízení jako významný důkaz. Výslech je také z pohledu četnosti důkazních prostředků nejčetnější a nejvýznamnější. Kvalita podané informace výsledkem je z psychologického hlediska závislá mimo jiné na třech základních faktorech:

- na schopnosti a kvalitě vnímání;
- na schopnosti a míře zapamatování vnímané události;
- na schopnosti reprodukovat vnímanou událost.⁵⁰

1.3.4. Demonstrativní pomůcky „JÁJA A PÁJA“ a problematika výslechu

Dvojice loutek „Jája a Pája“ je chráněným průmyslovým vzorem Ministerstva Vnitřní policie ČR a Policie České republiky ve smyslu zákona č. 527/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tzv. patentový zákon. Loutky jsou provedeny tak, aby dítě motivovaly ke hře. Loutky jsou vybaveny sekundárními pohlavními znaky (bez detailních napodobenin). Výslech dítěte při použití demonstračních loutek probíhá v několika etapách. Byla zdůrazněna příprava výslechu dítěte. Ta se odvíjí od dokonalé znalosti případu i od základních informací k osobnosti dítěte, které má být vyslycháno. Událost,

⁴⁹ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 122

⁵⁰ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 123

kteřá je předmětem vyšetřování, tak bývá záměrně podceňována, zpochybňována, dítě je nadmíru hýčkáno a tím zastírám dopad události na dítě. To samozřejmě negativně ovlivňuje zapamatovaný prožitek. Dalším negativním vlivem, se kterým je potřebné při přípravě výslechu počítat, je prostředí, ve kterém dojde k výslechu. Zpravidla jde o prostředí pro dítě nové, cizí, ke kterému má vrozenou nedůvěru. Velmi negativní dopad na průběh výslechu mají přítomné osoby. Je potřebné velmi pečlivě volit okruh osob, které budou bezprostředně přítomny výslechu. Nejvhodnější způsob výslechu, u něho ze zákona mají právo být přítomny i další osoby z řad zákonných zástupců, obhajoby obviněného a jiné, je výslech za pomoci technických prostředků. To znamená, že osoby, které mají právo být přítomny při výslechu, jsou ve vedlejší místnosti, z níž mají možnost průběh výslechu sledovat, případně prostřednictvím techniky upřesňovat otázky. Při výslechu je vhodné, aby byla přítomna osoba, které dítě důvěřuje, ne vždy je vhodné, aby byl u výslechu přítomný rodič.⁵¹

Významnou roli při výslechu dítěte seřává pracovník orgánu pověřeného péčí o děti nebo dětský psycholog, a to i tehdy, když dítě není schopno vzhledem ke svému věku či vývojové zaostalosti schopno patřičným způsobem popsat událost. Jak pracovník Odboru sociálně právní ochrany dětí, tak i dětský psycholog mohou být nápomocni vyslychajícímu při navazování kontaktu s dítětem i při vedení výslechu.⁵²

Další problematickou oblastí při výslechu osoby mladší patnácti let je přiměřenost jejího poučení. Pokud je obětí osoba ve věku 15-18 let lze jej poučit, jako osobu dospělou. Jiná situace však nastává u věkové kategorie do patnácti let. Tuto věkovou kategorii můžeme z hlediska stupně rozumového vývoje a schopnosti chápat smysl poučení rozdělit do dvou skupin. První jsou děti ve věku do 7-8 let, druhou skupinou pak děti od 8 do 15 let. Použité věkové rozhraní je velmi individuální, lze však mít za to, že děti po nástupu do

⁵¹ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 125

⁵² CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 128

základní školy mění velmi rychle rozsah svého vnímání, utvářejí si postupně svůj názor a hodnoty, uvědomují si svůj vztah k rodičům, příbuzným a dalším osobám, vytvářejí si vlastní, byť stále ještě na dospělých závislou schopnost úsudku na kategorie „lež, pravda, odpovědnost“ apod.⁵³

⁵³ CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003, s. 129

2. Praktická část

2.1. Metodika

V praktické části bakalářské práce jsem se zabývala rozbořením tří případů, z čehož dva vyšetřované pro podezření ze spáchání zločinu pohlavního zneužívání dle § 187 odst. 1) trestního zákoníku a jednoho zvlášť závažného zločinu znásilnění dle § 185 odst. 1,3 písm. a) trestního zákoníku. Měla jsem příležitost projít několik spisů z případů, které se udály v letech 2010-2011 a pohovořit od nich s jednotlivými vyšetřovateli. Ochotně mi popisovali přístup a reakce jednotlivých obětí k průběhu vyšetřování, jak musel být postup při objasňování činu individuální vzhledem k věku a osobnosti poškozených a zajímavé také v neposlední řadě bylo, jaké postupy jednotliví vyšetřovatel zvolil. Ze všech předložených spisů jsem vybrala tyto tři kazuistiky, neboť jsou zajímavé z hlediska spáchání, rozsahu a následku. Veškerý spisový materiál mi byl poskytnut k nahlédnutí Krajským ředitelstvím policie Pardubického kraje, kde je také uložen. Z jednotlivých spisů jsem vytvořila následující kazuistiky, ve kterých je popsán stručný průběh případu, citace z výslechu poškozených a rozhovor s kriminalistou o přístupu obětí k vyšetřování.

2.1.1. Kazuistika č. 1

E.M. je poškozenou v prvním případě praktické části bakalářské práce. Dle oznámení její matky byla její dcera znásilněna, když si hrála nedaleko jejich domu se svým stejně starým kamarádem od sousedů. E.M. byly v době, kdy k činu došlo pouze čtyři roky, pochází z úplné rodiny, kde má kladný a harmonický vztah s oběma rodiči. E. je vnímavá, veselá, bezproblémová, zvědavá a do doby, kdy k činu došlo neměla žádné psychické problémy.

Matka poškozené ohlásila celou věc až po dvou dnech po spáchání tohoto činu, neboť na své dceři pozorovala jisté změny v chování, říkala často zvláštní věci a stěžovala si, že jí bolí zadeček. Poté, co matka věc oznámila, proběhlo u nezletilé posouzení věrohodnosti výpovědi soudní znalkyní, která výpověď nezletilé shledala věrohodnou. V ten samý den proběhlo i vyšetření u

dětské gynekoložky, která potvrdila, že jisté narušení je v oblasti genitálií zjevné.

E. byla ve věci vyslechnuta na návrh státního zástupce jako neodkladný a neopakovatelný úkon, neboť bylo nebezpečí, že dítě tohoto věku nebude schopno s delším časovým odstupem popsat rozhodné skutečnosti týkající se všech okolností činu a osoby dosud neznámého pachatele. Výslech byl konán za přítomnosti soudního znalce z oboru školství a kultura, odvětví psychologie pro posouzení věrohodnosti poškozené, krajského státního zástupce, soudce okresního soudu a zástupce Odboru sociálně-právní ochrany dětí. Jejich přítomnost u výslechu nebyla přímá, neboť byli skoro všichni mimo výslechovou místnost.

Poškozená byla před započatím výslechu poučena vzhledem na její nízký věk, kdy E. uvedla, že ví co je pravda a že si s vyšetřovatelkou budou říkat jen pravdu. Poškozená uvedla, že ví, kdo je to policista a že ví, že je na policii a je ochotna si s komisařkou o tom co se stalo povídat. K výslechu jí přivedli oba rodiče, kteří souhlasili, že výslech bude proveden bez jejich přítomnosti. Ve speciální výslechové místnosti pro nezletilé, která se nachází v Hradci Králové v budově Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje. Místnost je vybavena kobercem, stolečkem, židlemi a různě barevnými hračkami, kterých ale v místnosti není tolik, aby neodváděli pozornost dítěte během výslechu. Během výslechu byla přítomna kamarádka matky, kterou nezletilá zná, protože jí občas hlídá a má k ní kladný vztah. Přítomna byla poučena o plánovaném průběhu výslechu a že nesmí zasahovat do jeho průběhu. V místnosti byla dále přítomna znalkyně z oboru školství a kultura odvětví dětská psychologie.

Vzhledem k tomu, že vyslýchaná nebyla pro svůj věk schopna sama souvisle o věci vypovídat, byl výslech proveden formou pokládání dotazů. Pro představu uvedu úryvek z výslechu:

Otázka komisaře: Dal Ti ten pán něco do pusinky?

Odpověď: Čepici.

Otázka komisaře: Kde měl tu čepici?

Odpověď: V ruce. A už mě to neříkej! (Nezletilá naznačuje, že už nechce o věci hovořit.)

Otázka komisaře: Ty si nechceš už o tom pánovi povídat?

Odpověď: Ne. (Odvádí pozornost k hračkám.)

Otázka komisaře: E., víš jakou barvičku měla ta čepice, co jí měl ten pán?

Odpověď: Červenou (barvu opakuje dvakrát, že červenou a zároveň červenou barvu ukazuje na pestrobarevném papouškovi.)

Otázka komisaře: A kde měl pán tu čepici?

Odpověď: V ruce.

Otázka komisaře: Dal Ti ten pán něco do pusinky?

Odpověď: Jo.

Ke konci výslechu se komisařka zeptala poškozené, zda-li by poznala toho pána, kterému ona po celou dobu říkala „zlobivák“, na což ona odpověděla, že ano. Poté jí byly předloženy tři fotografie. Po předložení fotografií podezřelého zcela bezpečně poznala. Následně se komisařka poškozené zeptala, zda by jí ukázala místo, kde se to stalo. Na toto poškozená přikyvovala, že ano.

Po výslechu byla převezena vozidlem svých rodičů, kde jela společně s komisařkou. Po celou dobu přejezdu nebyla poškozená nikým upozorněna na žádné místo.

Po přejezdu pokračovala komisařka ve výslechu, kdy se ptala poškozené, jestli by komisaře ukázala, kde jí pan „zlobivák“ strkal prstíky do kačenky. S tím E. souhlasila, ale pouze s tím, že ji doprovodí její otec. Otec poškozené byl seznámen s tím, že nesmí dceru nikam navádět, ale pouze jít tam, kam ho dcera povede. Poškozená nejprve k místu, kde k celé věci došlo

vyrazila na odrážedle a čím víc se blížili k místu, kde ke znásilnění došlo, začala zpomalovat a víc se držet svého otce. Po celou dobu jí bylo několikrát opakováno, že se jí nic nestane, že je v bezpečí a není se čeho bát. Poté, co označila místo, kde k činu došlo, vzala otce za ruku se slovy: „A už jdeme.“ Na dotaz, zda-li se bojí odpověděla, že jo.

Celý výslech poškozené od počátku v budově Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje do označení místa, kde k činu došlo, uplynuly dvě hodiny a třicet minut. Poškozená po celou dobu s komisařkou spolupracovala.

O dva týdny později proběhla rekognice, při níž poškozená identifikovala pachatele. Průběh rekognice u takto malých dětí bývá složitější. V tomto případě nezletilé poškozené byly předloženy čtyři předměty běžné denní potřeby a byla komisařkou vyzvána, aby každý z nich pojmenovala. První předmět talíř, pojmenovává tak, že je to talíř. Druhý předmět hrníček pojmenovává zjevně podle ucha hrníčku tak, že je to slon, kdy toto pojmenování opakuje. Třetí předmět, plastovou lahev s vodou pojmenovává tak, že je to voda. Čtvrtý předmět, noviny pojmenovává podle obrázku na novinách tak, že je to aquapark. Na to je jí komisařkou sděleno, že tento předmět se jmenuje noviny.

Rekognice proběhla za běžného denního světla v místnosti tomu určené. Před zahájením rekognice byla přijata opatření, aby poznávající osoba nepřišla do kontaktu s žádnou z poznávaných osob, které jsou všechny oblečeny ve svém civilním oděvu a mají dle předchozího popisu poškozené knír a brýle. Poté byl podezřelý vyzván, aby si vzal jeden ze čtyř předmětů. V prvním případě si podezřelý vybral talíř a zbytek předmětů si rozebrali ostatní přítomní. Při prvním poznávání je nezletilá vysazena před odkrytý průhled do vedlejší místnosti, kde se nacházejí čtyři osoby, z nichž jednou je podezřelý. Poškozená je vyznána, aby komisařce řekla, která z osob je podle ní tím panem „zlobivákem“. Nezletilá po krátké chvíli, kdy si poznávané osoby prohlíží, ale nikoli déle než půl minuty uvádí: „Tenhle.“ a ukazuje rukou. Na dotaz komisařky, co ten pán drží v ruce, uvádí, že talíř. V druhé části

rekognice, ke které bylo přistoupeno po pěti minutách, během kterých si obviněný mohl opět zvolit předmět a vybrat si libovolné místo, se opět odkryla zástěna. Poškozená je opět vysazena do průhledu a vyzvána, aby ukázala, který je pan „zlobivák“ a řekla, co má v ruce. Poškozená bez váhání ukazuje na pána a říká, že má v ruce noviny. Následně je vyzvána, aby vzala předmět, který má v ruce. Na toto poškozená jde ke stolu a vezme z něj noviny. Během prvního i druhého poznávání označila poškozená osobu obviněného bez jakéhokoli zaváhání a to i po více než čtrnácti dnech od doby, kdy k činu došlo.

Podle § 160 odst. 1 tr. řádu se zahájilo trestní stíhání pana V. U. jako obviněného ze spáchání zvláště závažného zločinu znásilnění dle § 185 odst. 1, 3 písm. a) tr. zákoníku, jelikož prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti, zejména pak výpovědi poškozené, která byla dle znalkyní v oboru psychologie shledána věrohodnou, dále pak lékařského vyšetření a ohledání místa činu, vše nasvědčovalo tomu, že byl spáchán zvláště závažný zločin, rozhodl vrchní komisař o zahájení trestního stíhání.

Případ malé nezletilé E. byl velikou zkušeností i pro znalce v tomto oboru, neboť okolnosti a místo spáchání byly do značné míry kuriózní i pro zkušené vyšetřovatele. Podařilo se mi hovořit o průběhu vyšetřování s komisařkou, která po celou dobu s poškozenou hovořila, která souhlasila s tím, že se mi k celému případu vyjádří:

Jak se chovala E. při výslechu?

Ze začátku měla velkou snahu spolupracovat a navázala se mnou dobře kontakt. Ke konci výslechu byla E. nesoustředěná, hodně pila a začala se pohybovat už během výslechu po místnosti, polehávala, odváděla pozornost od daného tématu a ke konci byla na poškozené znát únava.

Jak se cítila ve výslechové místnosti?

Vypadalo to, že se v ní cítí dobře. Aby se před výslechem aklimatizovala, byla v místnosti už třicet minut předem.

Byla jí poskytnuta péče psychologa?

Poškozené nebyla, ale její matce ano. Holčička byla pouze zkoumána pro důvěryhodnost, ale nebylo zapotřebí, aby psycholog do výslechu zasahoval.

Plakala u výslechu?

Během výslechu neplakala, ale po výslechu se rozplakala, když se jelo z místa, kde ke znásilnění došlo.

Jaký na Vás udělala dojem? Co její důvěryhodnost, povaha, apod.?

Působila velice věrohodně a překvapilo mě na ní, jaké si dokázala z celého činu vybavit detaily a celkově mě zaujala její všímavost, vzhledem k jejímu věku. Po celou dobu byl na ní patrný velký strach.

2.1.2. Kazuistika č. 2

V druhém případě mé praktické části je poškozenou nezletilá J. M, které v době, kdy došlo k pohlavnímu zneužití, bylo 13 let. Pochází z úplné rodiny, otec i matka jsou zaměstnaní a jejich vztah je harmonický. Poškozená chodí do základní školy do 7. třídy, prospěch má výborný a je zcela bezproblémová.

Celá věc se k Policii České republiky dostala díky učitelce náboženství, které o celé věci řekla kamarádka poškozené, neboť se jí s tímto poškozená svěřila. V den, kdy pohlavnímu zneužití došlo, to po bezprostředně po činu poškozená sdělila své kamarádce, se kterou poté šla k učitelce náboženství na návštěvu. Na návštěvě jí to popsala za přítomnosti poškozené, která jí celý průběh činu jen potvrdila. Dle tvrzení učitelky náboženství byla poškozená z celé věci tak zaskočená a přepadlá, že ji prosila, ať neříká nic policii, ani jejím rodičům, protože se jí o tom špatně mluvilo. Vzhledem k tomu, že podezřelým z pohlavního zneužití byl farář, který vyučoval náboženství, na které chodila poškozená se svými kamarádkami, řešila oznamovatelka věc nejprve přes nejbližší biskupství. Na biskupství celou věc popsala a přiznala poškozená před svými rodiči a oznamovatelkou a na základě toho, co poškozená popsala, oznámil vikář biskupství celou věc na Policii ČR, byly zahájeny úkony trestního řízení ve věci pohlavního zneužití nezletilé J. M.

Lékařské vyšetření poškozené nebylo v tomto případě provedeno, neboť k pohlavnímu zneužití došlo osaháváním poškozené na břicho, prsou a v oblasti podbřišku nad genitáliemi, čímž nevznikly poškozené žádné viditelné stopy. Dalším důvodem, proč nebylo vyšetření provedeno, byl časový odstup od doby spáchání do doby oznámení, který činil třináct dnů.

Výslech poškozené probíhal za účasti komisaře, zástupkyně Orgánu sociálně-právní ochrany dětí, soudní znalkyně v oboru školství a kultura, odvětví dětské psychologie, která interpretaci události poškozené shledala jako věrohodnou. Podání vysvětlení probíhalo tak, že byla poškozená nejprve poučena vzhledem ke svému věku, kdy uvedla, že ví, že se jedná o velmi závažnou věc a že slibuje, že bude vypovídat jen pravdu. Poškozená během výslechu komisaři uvedla, že s podezřelým měla do doby, kdy k činu došlo dobrý vztah, stejně jako ostatní děti, které chodily na hodiny náboženství. Měla pana faráře vždy ráda, ale žádné větší sympatie k němu nechovala a na dotaz, zda se jí podezřelý v minulosti líbil, odpověděla, že o tom nikdy nepřemýšlela.

Poškozená nejprve celou věc popsala souvislou výpovědí, kdy popisovala, jak celá věc proběhla a poté jí byly kladeny doplňující otázky policejním komisařem. Pro představu uvedu úryvek z výslechu:

Otázka komisaře: Došlo k nějakému Tvému zranění či poškození oděvu?

Odpověď: To ne, jen jsem pak smrděla od cigaretového kouře, jak jsem vedle něj seděla. Po návratu z fary domů jsem tu mikinu a to triko hned svlékla a hodila do prádla, nevím, zda si toho mamka všimla, já se toho právě bála, aby si mamka nemyslela, že já snad kouřím.

Otázka komisaře: Měla jsi poté nějaké problémy s lidmi, když se to v obci provalilo, nebo nějaké zdravotní problémy?

Odpověď: To ne, jen jsem večer před spaním na tu věc myslela, vracelo se mi to, jak jsem říkala, měla jsem z toho blbý pocit, nelíbilo se mi to, nechápala jsem, jak si to může farář dovolit.

Po všech skutečnostech uvedených ve výslechu poškozené bylo prováděno rozsáhlé šetření i na bývalém pracovišti podezřelého apod., čímž bylo zjištěno, že chování faráře již v minulosti k dětem navštěvujícím jeho hodiny náboženství nebylo odpovídající jeho postavení a bylo v rozporu se zákonem. I v tomto případě se mi podařilo hovořit o průběhu vyšetřování s komisařkou, která s poškozenou hovořila a která souhlasila s tím, že se mi k celému případu vyjádří. Zodpověděla mi pár otázek k chování poškozené.

Jak se při výslechu J. chovala? Jak přijímala otázky k případu? Plakala?

J. byla díky události dost uzavřená do sebe. Těžko se jí o tom mluvilo, ale dobře se vyjadřovala. Styděla se, ale spolupracovala, protože věděla, že na její výpovědi to celé stojí.

Bylo nutné využít pro J. psychologickou pomoc?

Během výslechu nebylo potřeba, ale ke konci šetření případu začala dojíždět za znalcem v oboru psychologie.

Proč nechtěla celou věc řešit přes Policii ČR? Ovlivňovala tento názor víra?

Nechtěla to řešit přes Policii, protože se bála, že se to provalí a nikdo jí nebude věřit, což se díky tomu, že se to stalo na malém městě, nakonec bohužel i stalo. Stejný pohled na věc měla i její matka, která jí v tomto názoru ještě podporovala. Vzhledem k tomu, že pochází z běžné rodiny, nepřicházelo pro ně v úvahu ani stěhování. Po došetření případu jsem ještě s poškozenou J. mluvila, přešla na jinou školu do většího města, kde o tomto případu nikdo nic nevěděl a hodně se její psychický stav zlepšil.

2.1.3. Kazuistika č. 3

Třetí případ mé praktické části byl i pro zkušené vyšetřovatele velice kuriózní. Poškozenou v tomto případě byla A. S., v době, kdy k činu došlo, jí bylo pouhých 12 let a byla žákyní šesté třídy základní školy. Je chovankyní ve výchovně-léčebném ústavu, kde je díky nezájmu ze strany rodičů již několik

let. Ve škole měla prospěch průměrný a v kolektivu byla oblíbená. S pracovníky VLO komunikuje dobře a nemá problém se socializací.

Poškozenou při volné vycházce ve VLO v jejím areálu znásilnili dva chovanci ze stejného VLO. Společně s nimi bobovala na kopci přiléhajícím k parku areálu VLO. Ve chvíli, kdy na kopci zůstali oba chovanci, kterým v té době bylo oběma jedenáct let, s poškozenou A. sami, nezletilý M. P. řekl nezletilému L. J., že by mohli A. S. znásilnit, načež ji přes její slovní protest, kdy jim poškozená říkala, že jí to nesmí dělat, nezletilý L. J. povalil poškozenou A. S. na záda a držel jí ruce za hlavou tak, aby se nemohla hýbat a bránit. V tu chvíli k poškozené přistoupil M. P., rozepl jí zip u bundy a u oteplováků a osahával jí na přirození. Poté jí vsunul prsty do pochvy a vyzval nezletilého L. J., aby to šel také zkusit. V tu chvíli se vyměnili a M. P. držel poškozené ruce za hlavou, L. J. zalehl poškozené nohy, aby se příliš nehýbala, dal jí ruku do kalhotek a vsunul jí prsty do pochvy, kde s nimi pohyboval tak, že jí způsobil bolest. Během celého incidentu se snažila poškozená bránit tím, že kroutila boky a snažila se kopat nohama. Dále na ně během celého incidentu křičela, ať jí to nedělají, že to nechce, na což ani jeden z chlapců nereagoval. Po chvilce oba odešli a jí tam nechali ležet. Po odchodu jí jeden z chlapců řekl, že jestli to někomu řekne, že ji zabije. Přesto, že se bála, po návratu do VLO se s tím svěřila své kamarádce, která poškozené poradila, aby to řekla někomu z vychovatelů. To ale poškozená nechtěla, protože se jí o tom nechtělo mluvit, proto to vychovatelce řekla její kamarádka sama. Vychovatelé celou věc ihned nahlásili vedoucímu VLO, který věc ihned začal prošetřovat. Terapeutka VLO s poškozenou promluvila a následně vyvodila závěr, že celá událost poškozenou psychicky poškodila. Na fyzické potíže či zranění si nestěžovala, ale následným vyšetřením u gynekologa byly prokázány drobné oděrky kolem hymenálního okraje.

Následně vedoucí VLO promluvil s jednotlivými účastníky události a s kamarády poškozené, kterým se poškozená svěřila, a vyhotovil s nimi písemné záznamy. Poté, co pohovořil s podezřelými, jeden z chlapců tento čin

přiznal a druhý sváděl vinu na druhého chlapce, ale připustil, že celou věc viděl a poškozenou držel, aby se nemohla bránit.

Věc následně vedoucí VLO předal na Okresní státní zastupitelství, které předalo věc k prošetření na Krajské ředitelství policie Pardubického kraje na oddělení Obecné kriminality. Následně byla ve věci vyslechnuta poškozená komisařkou za přítomnosti etopedky z VLO, kterou poškozená znala.

Komisařka k chování a přístupu poškozené uvedla následující:

Jak poškozená k průběhu vyšetřování přistupovala?

Během výslechu spolupracovala dobře. Uvědomovala si, že je správné, že celou věc nahlásila a že si k ní nesmí nikdo nic takového dovolit. Měla zcela jasno v tom, co říká a její projev pro mě byl až překvapivě přímý a bez jakýchkoliv emocí.

Jak reagovala na lékařské vyšetření?

Brala to jako nutné zlo, které k vyšetřování patří.

Bylo vidět, že jí něco vadí, jak při výslechu, tak při dalších úkonech?

Bylo na ní celou dobu evidentní, že už jí to nebaví, neboť od doby spáchání již uplynul nějaký čas a neustále se o tom ve VLO hovořilo. Během vyšetřování jsem byla překvapená tím, že poškozená neuronila ani slzu, což jsem vzhledem k tomu, jak mi situaci popisovala, nečekala.

2.2. Shrnutí praktické části

Každý z uvedených případů byl ojedinělý vztahem oběť - podezřelý. V prvním případě se jednalo o brutální útok kolemjdoucího, který se s holčičkou zavřel ve stavební buňce, umlčel jí tím, že jí dal do pusy čepici a poté se ukájel nad bezbranností oběti. Ve druhém případě se jednalo o situaci, kdy oběť popisovala útok ze strany někoho, koho měla do doby, než k útoku došlo, ráda. Ten ale vůči ní zneužil svého postavení, a ač následky jeho jednání nebyly fyzicky prokazatelné, výpověď poškozené a dalších svědků hovořily

jednoznačně. Třetí případ nám ukázal, jak je postoj k události individuální, neboť šestiletá holčička dokázala věc popsat takřka bez emocí, když v tomto případě to bylo nejspíš hlavně způsobeno prostředím, kde vyrůstala.

3. ZÁVĚR

Výchozím cílem mé bakalářské práce bylo posoudit, jak děti různého věku vnímají jednání druhých lidí a jak jsou schopny – ve vnučené jim roli svědka či oběti – reprodukovat prožité události související s jejich sexuálním zneužíváním.

V první části bakalářské práce jsem se pokusila v co nejširším pohledu postihnout, jak problematiku kriminalistickou, tak i problematiku psychologickou. Ve druhé části práce uvádím závěry rozboru tří případů, kdy bylo prováděno vyšetřování pro podezření ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání.

Již při studiu literatury ke zvolenému námětu práce jsem si postupně stále více uvědomovala, že tato bakalářská práce má pro mne samotnou ještě jeden velice významný cíl. Ukázalo se totiž, že komplexní, autentické uchopení celé složité a mezioborové problematiky, přináší také více možností přenést výsledky studia do vlastní práce. A tak tedy kromě základního úkolu – posuzování informační vydatnosti a kvality jednotlivých výpovědí sexuálně zneužitých dětí – usilovala jsem o komplexnost pohledu na danou problematiku. Přesto by jistě bylo možné mé práci vytknout, že v ní to, či ono chybí. Odevzdáním mé bakalářské práce však můj zájem o toto velmi zajímavé téma pochopitelně nekončí.

Výsledky rozboru konkrétních případů, kdy v rámci vyšetřování pro podezření ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání byly vytěženy, vyslechnuty a následně i soudněznalecky vyšetřeny děti různého věku (od předškolního období až do období dospívání), jenom potvrzují složitost dané problematiky. Lze říci, že jde o jeden z velmi náročných úseků práce kriminalistů a vyšetřovatelů, vyžadující řadu speciálních znalostí, počínaje poznatky z vývojové psychologie a konče alespoň rámcovou orientací v problematice psychopatologie. Na druhé straně ale jde o úsek práce společensky velmi významný, neboť klidný průběh vyšetřování, úsilí o minimalizaci stresu pro poškozené děti, spolupráce policistů s rodinami obětí,

úspěšnost při hledání pachatele atp., to vše jsou činnosti, jež mohou velmi významně ovlivnit další psychický stav dětí, jež se staly obětí jedné z nejzávažnějších forem sociální patologie.

Výsledky provedeného rozboru také přesvědčivě dokládají, že oblast sexuální trestné činnosti směřující vůči dětem je z věcného i psychologického hlediska velmi rozmanitá a její vyšetřování nezbytně vyžaduje vysoce individuální přístup. Pracovní stereotyp nemá v této náročné činnosti místo, algoritmy lze použít víceméně jen na úrovni důsledného uplatňování poznatků jednotlivých vědních disciplín. Dalším specifickým rysem této kriminální oblasti je skutečnost, že u obětí může docházet a zpravidla dochází k psychickým reakcím, či dlouhodobějším psychickým změnám, které se někdy promítají do jejich postojů k vyšetřování.

Složitost vyšetřování při podezření ze spáchání trestného činu pohlavního zneužívání si přímo vyžaduje úzkou spolupráci nejenom jednotlivých zúčastněných složek policie, ale také spolupráci vyšetřovatelů s orgány zabývajícími se sociálními otázkami (Odbor sociálně právní ochrany dětí) a s odborníky z oblasti zdravotnictví.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bílý kruh bezpečí. Oficiální internetové stránky sdružení. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz>>

BRZEK, A. *Sexuologie pro právníky*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997.

Dětské krizové centrum. Oficiální internetové stránky sdružení. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ditekrize.cz>>

DUNOVSKÝ, Jiří., DYTRICH Z., MATĚJČEK Z. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*, Praha, Grada 1995

Fond ohrožených dětí. Oficiální internetové stránky sdružení. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.fod.cz>>

HANUŠ, Herbert a kol. *Vybrané kapitoly z lékařské psychologie*. Skripta.

HAVELKA, Miloš. *Heslo vývoj. Velký sociologický slovník*. II. svazek, Praha, vydavatelství Karolinum, 1996

JUDr. HULÍNSKÝ Petr, Ph.D. *Trestně právní minimum pro občany*. Praha, S.I. : s.n., 2010,

CHMELÍK, J. a kolektiv: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1.vyd. Praha: Portál, 2003

CHMELÍK, J a kolektiv: *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005

CHMELÍK, J.: *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. Upravené a rozšířené vydání. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1998

Informační portál pro orgány sociálně právní ochrany dětí. [online]. [cit. 2013-01-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.ospod.cz>>

KOLÁŘSKÝ, A.- NETÍK, K.- et al.: *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. Psychiatrické centrum Praha, 1996.

MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z. *Sexuálně zneužívané děti*. Praha : Psychiatrické centrum, 1995.

MAREŠ, Jiří. *Vývojové etapy lidského života, ontogeneze myšlení*. In. Praha: Univerzita Karlova, 1994

PANOUSEK, Vladimír. *Identita člověka a její utváření v dětství a dospělosti*. Studijní text k programu 1024/99. Hradec Králové: Pedagogické centrum Hradec Králové, 1999

PIAGET, Jean, *Psychologie inteligence*, 2. Vydání, Praha, Nakladatelství Portál, 1970

PIAGET, Jean. *Psychologie dítěte*. 2. Vydání, Praha: Nakladatelství Portál, 1997

SPIPKOVÁ, Jana a kolektiv, *Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, agresivita očima dětí*, Praha, Dětské krizové centrum, 1997

Spisový materiál č.j.: KRPE-2150/TČ-2010-171171

Spisový materiál č.j.: KRPE-13197/TČ-2010-170070

Spisový materiál č.j.: KRPE-3854/TČ-2011-170070

VANÍČKOVÁ, Eva a kolektiv, *Sexuální zneužívání dětí*, I. díl, Praha: Karolinum-nakladatelství Univerzity Karlovy, 1997

WEISS, P. et. al. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada Publishing, 2005.

WIKIPEDIA: *Incest*. [online]. [cit. 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Incest>>

WIKIPEDIA: *Parafilie*. [online]. [cit. 2013-01-12]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Parafilie>>

Zákon číslo 140/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Klára Šimková

Obor: Speciální pedagogika- Vychovatelství

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Prvotní intervence a výsledky u pohlavně zneužívaných dětí

Rok: 2013

Počet stran bez příloh: 47

Počet titulů české literatury a pramenů: 24

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D.